

Time - 2 1/2 hours

Marks: 75

N.B. (All questions are compulsory)

Q1. (a) Explain the difference between news and fake news? What are the challenges and issues faced in democratic countries because of the widespread of fake news? Explain. (15 marks)

Or

Q1. (b) What is misinformation? How can it impact the elections in a democracy? Give some examples. (15 marks)

Q2. (a) What is the main purpose of propaganda? What are the types and techniques being used on social media? (8 marks)

Q- 2 (b) What is media bias? Also, how does it allow fake news to spill into mainstream journalism? (7 marks)

Or

Q- 2 (c) Explain how gatekeeping theory and agenda-setting theory have played an important role in the transformation of the media industry? (8 marks)

Or

Q- 2 (d) Write a detailed note on Media and Information literacy. (7 marks)

Q- 3 (a) Young people aren't skeptical of 'fake news'? Do you agree with the statement? What are some reasons to be skeptical of the media? (8 marks)

Or

Q3 (b) What are journalistic ethics? Discuss the role of journalists in combating the spread of fake news? (7marks)

Q3 (c) What is social media verification? How do you assess the sources and visual content? (8 marks)

Or

Q3 (d) What is information disorder? How to avoid the spread of false information on social media? (7marks)

Q4 (a) What is the role of the fact-checking organisations? Give examples of some organisations working in different countries. Explain the different fact-checking resources and tools used by them? (15 marks)

Or

Q4 (b) What makes a source credible? How to evaluate the credibility of source for fake news disseminated online? (15 marks)

Q5 Write Short Notes on: (Any 3) (15marks)

- 1) Facebook and Twitter account analysis
- 2) Full Fact
- 3) MetaData
- 4) Reverse Image Search
- 5) TinEye

सुचना : १) सर्व प्रश्न हे अंतर्गत निवडीच्या अधीन राहून अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

वेळ : २ तास ३० मिनिटे

गुण : ७५

- प्र. १. (अ) खऱ्या बातम्या आणि खोट्या बातम्या यातील फरक समजावून सांगा? फेक न्यूजच्या व्यापक प्रसारामुळे लोकशाही देशांमध्ये कोणती आव्हाने आणि समस्यांना तोंड द्यावे लागते? १५ गुण
- किंवा १५ गुण
- (ब) फेक न्यूज म्हणजे काय? याचा लोकशाहीत निवडणुकांवर कसा परिणाम होऊ शकतो? काही उदाहरणे द्या.
- प्र. २. अ) प्रपोगंडाचा मुख्य उद्देश काय आहे? सोशल मीडियावर कोणते प्रकार आणि तंत्र वापरले जात आहेत? ८ गुण
- ब) मीडिया बायस म्हणजे काय? तसेच, ते मुख्य प्रवाहातील पत्रकारितेमध्ये फेक न्यूज कसे पसरू देते? ७ गुण
- किंवा
- क) मीडिया उद्योगाच्या परिवर्तनात गेटकीपिंग सिद्धांत आणि अजेंडा-सेटिंग सिद्धांत यांनी महत्त्वाची भूमिका कशी बजावली हे स्पष्ट करा. ८ गुण
- ड) मीडिया आणि माहिती साक्षरता यावर तपशीलवार टीप लिहा. ७ गुण
- प्र. ३ अ) तरुणांना खोट्या बातम्यांबद्दल शंका नाही? तुम्ही विधानाशी सहमत आहात का? माध्यमांबद्दल साशंक असण्याची काही कारणे कोणती? ८ गुण
- ब) पत्रकारितेतील नैतिकता म्हणजे काय? बनावट बातम्यांचा प्रसार रोखण्यासाठी पत्रकारांच्या भूमिकेवर चर्चा करा? ७ गुण
- किंवा
- क) सोशल मीडिया व्हेरिफिकेशन म्हणजे काय? आपण स्रोत आणि दृश्य सामग्रीचे मूल्यांकन कसे करतो हे स्पष्ट करा. ८ गुण
- ड) माहितीचा विस्कळीतपणा म्हणजे काय? सोशल मीडियावर चुकीच्या माहितीचा प्रसार कसा टाळावा? ७ गुण

- प्र.४. अ) वस्तुस्थिती तपासणाऱ्या संस्थांची भूमिका काय आहे? वेगवेगळ्या देशांमध्ये काम करणाऱ्या काही संस्थांची उदाहरणे द्या. त्यांनी वापरलेली विविध तथ्य-तपासणी संसाधने आणि साधने स्पष्ट करा? १५ गुण
- किंवा
- ब) बातम्यांचे स्रोत विश्वसनीय कसे बनतात? ऑनलाइन प्रसारित केलेल्या बनावट बातम्यांसाठी स्रोताच्या विश्वासाहतेचे मूल्यांकन कसे करावे? १५ गुण
- प्र.५. पाचपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांवर टीपा लिहा. १५ गुण
- १) फेसबुक आणि ट्विटर अकाउंट ऍनॅलिसिस
 - २) संपूर्ण वस्तुस्थिती
 - ३) मेटाडेटा
 - ४) रिव्हर्स इमेज सर्च
 - ५) टिनआय